

In memoriam Jurui Poželai

Sunku šiandien kalbėti, nes mes stovim ant nebūties slenksčio...

Tai tarsi esminė atskaitos sistema, neturinti kalibruotos skaitinės skalės, neturinti universalaus mato, taip įprasto fizikoje, bet pasireiškia susikaupimo ir susimąstymo dimensija su aiškiai nusakytu ypatingu laiko tašku. Tai 2014-ųjų lapkričio 20 diena.

Fizinių ir technologijos mokslų centrą paliko ištisa mokslo epocha – akademikas Juras Požela – žmogus, jungęs puslaidininkių ir kietojo kūno fizikos mokslinių tyrimų pradžių tuometinės Mokslų akademijos mokslo institute, vėliau – savarankiškame Puslaidininkių fizikos institute ir dabar – jau Fizinių ir technologijos mokslų centre. Jam vadovaujant, Puslaidininkių fizikos institutas skambėjo kaip *Poželos institutas*.

Tuomet tai buvo tarsi mokslinės kokybės matas,
kaip tarptautiškumo lygmuo,
kaip išradingumo moksle pavyzdys.

Tada, kai investicijos į aparatūrą ir technologijas buvo daug daugiau nei kuklios.

Gili akademiko mokslinė intuicija leido suformuoti modernias karštųjų elektronų, srovės nestabilumų ir plazminių reiškinių mokslines tematikas ir diktuoti jų madas pasaulyje; jo inovacijų nuojauta leido išvystyti ryškią taikomąją mokslinę veiklą, skirtą unikalios aparatūros bei įrenginių kūrimui – būtent čia yra vėliau pasaulyje pripažintų superaukšto dažnio kietojo kūno prietaisų, elektrinio bei magnetinio lauko jutiklių kūrybos pradžia; čia – technologijos centrų ir eksperimentinės bandomosios gamybos ištakos; čia formavosi periodinio simpoziumo „Plazma ir srovės nestabilumai puslaidininkiuose“, vėliau tapusio „Ultraspartūs procesai puslaidininkiuose“ tradicijos; išsikristalizavo mokslinės monografijų serijos „Elektronai puslaidininkiuose“ temos...

Taip akademikas ir jo sukurta mokslinė mokykla formavo aukščiausio mokslo lygmens suvokimą, kūrė šalyje technologinės kultūros pagrindus.

Be jų, vargu ar būtume tokie, kokie esame šiandien; kažin ar būtume verti slėnių ir būtume pajėgūs juos kurti; nežinia ar galėtume sėkmingai konkuruoti tarptautinėje mokslo erdvėje...

Ir kai kasdienybėje susiduriame su neprofesionalumu ir banalybe, prisiminkime akademiko subtilų humoro jausmą, jo kūrybiškumo kibirkštis – kaip paskatą eiti pirmyn, visada išradingai, visada kantriai, visada iki pergalingo finišo. Todėl...

...todėl šiandien man norisi priminti šv. Augustiną: kai 386 m. Ostijoje, Italijoje, mirė jo mama, šv. Monika, jis kalbėjo: „Neliūdėkime, kad ji mirė, bet dėjuokimės tuo, kad ji gyveno.“

Ir kai mes minėsime 2014-ųjų lapkričio 20 dieną, Vilniuje, Lietuvoje, prisimindami Akademiką, mes galėsime (ir turėtume) sau pasakyti:

Neliūdėkim, kad JIS mirė, bet pasidžiaukime privilegija, kad teko Jį pažinti, su JUO kurti; būti ir gyventi tuo pačiu metu.

Gintaras Valušis

In memoriam Juras Požela

It is extremely hard to speak today for we are standing on the threshold of nonexistence.

It is like an essential reference frame that does not seem to possess a calibrated numerical scale or a universal measure so characteristic of physics but manifests itself by the dimension of concentration and reflection with a clearly defined singular point of time: the 20th of November 2014.

The Center for Physical Sciences and Technology has been deprived of an entire epoch of science – Prof. Juras Požela, the man who initiated the research in semiconductor and solid state physics at the institutes of the then Academy of Sciences, later at the independent Institute of Semiconductor Physics, and currently at the Center for Physical Sciences and Technology. Headed by him, the Institute of Semiconductor Physics was internationally known as the Požela Institute.

At the time it was a benchmark of research quality,
an indicator of its international level,
and a perfect example of inventiveness in science.

At the time when the investment in equipment and technologies was less than modest.

The Professor's great scientific insight was instrumental in formation of modern trends of hot electrons, current instabilities, and plasma phenomena research and set directions of these scientific fields on a world scale; his sense of innovations made it possible to develop intense applied scientific activities with the aim of designing unique equipment and devices that later stimulated the creation of world-renowned solid state instruments for high frequencies scale as well as novel electric and magnetic field sensors. It also gave rise to technological centers and pilot plants...

It was here that the traditions of the periodic symposium 'Plasma and Current Instabilities in Semiconductors' later renamed 'Ultrafast Processes in Semiconductors' were built up and the subjects of the series of monographs 'Electrons in Semiconductors' began to crystallize...

In this way the Professor and the scientific school founded by him fostered the perception of world-class science and laid the foundations of technological culture in the country.

Without them, we could hardly be such as we are today, we could hardly create scientific valleys or compete successfully on an international level of research.

And when in everyday life we meet with ignorance and banality, let us remember the Professor's subtle humour and his sparkling creativity urging us to move forward – always resourcefully, always patiently, and always to final victory. Hence...

...hence, today I'd like us to remember St Augustine: when in 386 in Ostia, Italy, his mother, St. Monica, passed away, he spoke, "Let us not feel sorrow at her death, but be glad that she lived".

And when we commemorate the 20th of November 2014 in Vilnius, Lithuania, and remember the Professor, we will (and should) say to ourselves:

Let us not feel sorrow at his death, but let's rejoice in the privilege of having known him and worked with him, of having been and lived together.

Gintaras Valušis

